

## РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ

**Мадаминов Қудратилло Олтибой ўғли**

Бизнес ва тадбиркорлик  
олий мактаби тингловчиси

Мамлакатимизда замонавий ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш, электрон давлат хизматларини кўрсатишнинг яхлит тизимини яратиш, давлат органларининг аҳоли билан мулоқот қилишининг янги механизмларини жорий этиш юзасидан катта ишлар олиб бориляпти. Иқтисодий муносабатлар тизимиغا инновацияларни жорий қилиш билан бир қаторда Ўзбекистонда рақамли маконни шакллантириш ҳамда рақамли иқтисодиётни иқтисодий-ижтимоий жиҳатдан илмий тадқиқ этиш заруратини белгилаб берди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрда ПФ-158-сон Фармони билан тасдиқланган “Ўзбекистон-2030” стратегиясида Ўзбекистонда ташқи ва ички туризмни ривожлантириш учун кенг шароитлар яратиш орқали сайёҳлар сонини ошириш бунда “Хорижий туристлар сонини 15 миллионга, ички сайёҳлар сонини 25 миллионга, зиёрат туризми бўйича келадиган туристлар сонини 3 миллион нафарга ошириш” каби вазифалар белгиланган.

Ушбу вазифаларни бажаришда бугунги кунда рақамли иқтисодиётни жорий қилиш ва такомиллаштириш масалалари сифатида устувор ва муҳим вазифасига айланиб бормоқда. Республикамиз Марказий Осиёнинг энг йирик туристик масканларидан бири сифатида иқтисодиётнинг мазкур тармоғини ривожлантиришда катта потенциалга эга ҳисобланади. Мамлакатимизда сўнгги 5 йилда туризм соҳасидаги норматив-ҳуқуқий базанинг янада ривожлантирилиши, туристик инфратузилма ривожини, сайёҳлик салоҳияти тарғиботи, кадрлар салоҳиятини кучайтиришга катта эътибор қаратилди. Бу каби амалга оширилаётган туризм соҳасидаги ислоҳотлар албатта туристлар сонини оширишга хизмат қилади. Ҳозирги босқичда глобал туризм индустриясининг ривожланиш тенденцияларидан бири Интернет технологияларининг ривожланиши, бошқача айтганда, туризмнинг замонавий ривожланиши рақамли иқтисодиётда кечмоқда. Яъни рақамлаштириш жараёни жуда кўплаб соҳалар каби туризм индустриясини ҳам четлаб ўтмади. Потенциал сайёҳлар томонидан веб-ресурслардан кенг фойдаланиш рақамли

туризм пайдо бўлишига, мижозларга саёҳат йўналишини ва туризм соҳасидаги қарорларни қабул қилишга ёрдам берадиган тавсияларни ишлаб чиқиш учун интеллектуал веб-сервисларнинг ривожланишига олиб келди.

Ўзбекистон Республикасининг сайёҳлик салоҳияти жадал ривожланмоқда. Сўнгги йилларда мамлакат миллий иқтисодиётининг стратегик тармоқларидан бири сифатида туризмни ривожлантириш бўйича комплекс чора-тадбирлар изчил амалга оширилмоқда, бу эса унинг тез ривожланиши, янги иш ўринларини яратиш, даромадларни кўпайтириш, аҳоли турмуш даражаси ва сифатини юксалтириш, шунингдек, инвестицион жозибадорлигини оширишга қаратилган. Шунини таъкидлаш лозимки, туризм соҳасида рақамли трансформациянинг муҳим тенденциялари пайдо бўлмоқда ва ушбу технологияларнинг туризм маҳсулотлари ва хизматларига интеграцияси рақамли туризмга олиб борадиган инновацион жараённинг асосий элементи саналади.

Шунга ўхшаш вазият иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида ҳам содир бўлаётганлиги аниқ, аммо шунини таъкидлаш керакки, туризм саноати ўзига хослиги билан бошқа соҳалардан ажралиб туради, шунинг учун бу ерда Интернет технологияларидан фойдаланиш зарурати ортиб бормоқда. “Internet live stats” маълумотида кўра, бугунги кунда дунёда қарийб 5,3 миллиард киши Интернет-ресурсларидан фойдаланиш имкониятига эга. Улар томонидан бир кунда 178 миллиарддан ортиқ электрон хатлар юборилмоқда, 5,5 миллиарддан ортиқ интернет орқали қидирувлар амалга оширилмоқда, 549,5 миллиондан ортиқ хабар твиттер орқали жўнатилмоқда, 5,2 миллиарддан ортиқ видео ютуб орқали томоша қилинмоқда, 63,7 миллиондан ортиқ расмлар инстаграм орқали юклаб олинмоқда ва эътиборли жиҳати бу рақамлар кун сайин янада ортиб бормоқда.

Шу билан бирга, Интернет фойдаланувчилари турли ёшдаги, турлича даромадли ва ижтимоий мавқега эга бўлган одамлардир. Шуниси қизиқки, Интернет ресурсларидан фаол фойдаланувчилар орасида ҳар йили ижтимоий тармоқларда мулоқот қиладиган ва маълумот қидириш учун Интернетдан фойдаланадиган кекса одамлар кўпайиб бормоқда.

Жаҳон тенденциясига ҳамоҳанг равишда Ўзбекистонда ҳам интернет фойдаланувчиларининг умумий сони 27,2 миллиондан ошди. Шундан мобил интернет фойдаланувчилари сони 25,3 миллион кишини ташкил этмоқда. Бугунги кунга келиб 95 фоиз аҳоли масканлари мобил интернет билан қамраб олинган, 54 фоиз уй хўжаликларига юқори тезликдаги интернетга уланиш имкони яратилган. Шунингдек, мобил алоқа база станциялари сони ошириши

ва маълумотлар ўтказиш халқаро тармоғининг ўтказувчанлик қобилияти янада тезлашмоқда.

Бу мамлакатимиз иқтисодиётидаги рақамлашув кўрсаткичлари Ўзбекистонда рақамли туризмни ривожлантириш заруратини юзага чиқармоқда. Туризмни жадал ривожлантириш, туристларга муносиб инфратузилма яратиш, хизматлар сифатини янада ошириш, ҳудудларнинг туристик салоҳиятидан унумли фойдаланиши ва янги иш ўринлари ташкил этиш, миллий туризм маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун аниқ мақсадга йўналтирилган ишлар давом эттирилмоқда нологияларидан унумли фойдаланиб максимал даражадаги қониқишга эришади. Рақамли туризм хизматлари саёҳатчига маршрутни режалаштиришда ёрдам бериш учун керакли турар жойни топиш бўйича маслаҳат бериши мумкин. Бундан ташқари, улар ўз мобил телефонларига мобил илова қўлланма сифатида ўрнатиш имкониятига эга бўлишади.

Туристлик бизнесни рақамлаштириш шароитида мижоз ўзи маълум бир тур ҳақида маълумот қидиради, маълум бир компанияни танлайди ва хизматларнинг нархларини таққослайди. Жараён мижозга ўзи ёқтирган тури сотиб олиш билан якунланади ва хизматлар унга кечаю кундуз тақдим этилади, бу эса хизмат сифатини яхшилади ва мижознинг қониқишини оширади. Эътибор беринг, рақамли имкониятлар доимий равишда кенгайиб бормоқда ва ундан фойдаланиш имконияти ошмоқда.

Шундай қилиб, рақамли туризм технологияга асосланган қидирувлар асосида саёҳат тўғрисидаги маълумотларнинг мавжудлиги ва хилма-хиллиги, айнан бир дестинация ҳақида ундан фойдаланганларнинг фикр-мулоҳазалари, фото сурат ва видео роликлари ўша манзилни танлаш ёки танламасликка қарор қабул қилишга, режалаштиришга ҳамда уни амалга оширишга ёрдам беради.

Мамлакатимизда рақамли туризмни ривожлантиришнинг қуйидаги устувор йўналишларини белгилаб олиш мақсадга мувофиқдир:

а) Туристлик инфратузилма билан биргаликда туристик инфотузилмани ривожлантириш.

б) мамлакатимиздаги туроператор ва турагентлар, меҳмонхона ва ресторанлар, транспорт ва бошқа хизмат кўрсатувчи туристик корхоналарнинг мутахассис ва ходимларини бугунги кундаги рақобатбардошлигини ошириш мақсадида, рақамли маркетинг, электрон бизнес имкониятлари, GoogleAnalytics, Яндекс.Метрика, Ижтимоий медиа, Facebook, Instagram, WhatsApp, Telegram имкониятлари, e-mail маркетинг, мобил маркетинг (QR код, мобил илова), интернет рекламанинг инновацион усуллари каби рақамли

билимлар ва замонавий ахборот технологиялари бўйича маҳаллий соҳа мутахассислари ва хорижий экспертларнинг ўқув семинарлари ва тренингларида мунтазам қатнашишини таъминлаш зарур.

Натижада тренингларда замонавий билимларни эгаллаган ходимлар ўз фаолиятларидаги камчиликларни аниқлаб, уларни бартараф этиш ва ҳамда истиқболли амалий тавсия ва таклифлар ишлаб чиқиб, соҳаларини яна ривожлантира олишади.

### Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрда ПФ-158-сон Фармони билан тасдиқланган “Ўзбекистон-2030” стратегияси.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 30.04.2022 йилдаги ПҚ-232-сонли “Ички туризм хизматларини диверсификация қилишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори. <https://lex.uz/docs/5991928>.
3. “Ўзбекистон Республикаси Туризмни ривожлантириш давлат қўмитасининг фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. 2018 йил 6 февраль, ПҚ-3510-сон.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3832 03 қарори. [www. lex.uz](http://www.lex.uz).